

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2CdoR/4/2024
Identifikačné číslo spisu:	7823200103
Dátum vydania rozhodnutia:	29.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7823200103.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci starostlivosti súdu o maloleté deti G. E., narodeného S. a A. E., narodeného S., zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Rožňava, so sídlom Rožňava, Šafárikova 112, deti rodičov - matky G. E., narodenej S., bytom A., zastúpenej JUDr. Máriou Ďurajovou, advokátkou, so sídlom Rožňava, Námestie 1. mája 11 a otca A. E., narodeného S., bytom A., právne zastúpeného JUDr. Alexandrom Milkom, advokátom, so sídlom Rožňava, Cyrila a Metoda 4, o návrhu matky na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vo vzťahu k maloletým deťom, vedenej na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 8P/11/2023, o dovolaní matky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. novembra 2023 sp. zn. 23CoP/75/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

I.

1. Návrhom doručeným súdu dňa 13. 01. 2023 sa matka domáhala zverenia maloletých G. a A. do jej osobnej starostlivosti a uloženia povinnosti otcovi prispievať na každé maloleté dieťa minimálne 150 eur mesačne späťne od 01. 12. 2022 s tým, že styk otca s maloletými deťmi bude ponechaný na dohode rodičov.

2. Okresný súd Rožňava (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 22. mája 2023 č. k. 8P/11/2023-123 vo výroku I. zamietol návrh matky na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vo vzťahu k maloletým deťom a vo výroku II. žiadnemu z účastníkov konania nepriznal právo na náhradu trov konania. Podľa súdu prvej inštancie bol návrh matky na zverenie oboch maloletých detí do jej

výlučnej starostlivosti ako predčasný a nedôvodný, pretože nedošlo k zmenám pomerov odôvodňujúcim zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, o ktorej súd pôvodne rozhodol rozsudkom zo 14. júna 2022 č. k. 8P/72/2022-61, ktorým schválil dohodu rodičov o zverení maloletého A. do striedavej osobnej starostlivosti rodičov a maloletého G. do výchovy a starostlivosti otca.

3. Dôvodil tým, že:

Z vykonaného dokazovania vyplýva, že maloleté deti pochádzajú z manželstva rodičov A. E. a G. E.. Manželstvo bolo rozsudkom Okresného súdu Rožňava sp. zn. 5P/80/2014 rozvedené a maloleté deti boli na čas po rozvode zverené do osobnej starostlivosti matky a otec bol zaviazaný prispievať na ich výživu. Upravený bol aj styk maloletých detí so starou matkou z matkinej strany - Y. M., a to rozsudkom z 08. 03. 2018 v konaní vedenom pod sp. zn. 7P/91/2017. Mimosúdnu dohodu rodičov sa upravili styky otca s maloletými deťmi. Dňa 25. 01. 2022 sa po vyučovaní dostavil maloletý G. na ÚPSVaR OSPODaSK Rožňava v sprievode svojho dospelého brata D. a odmietol ísť ku svojej matke, lebo sa jej bál, pretože vzťah s matkou bol natoľko narušený, že psychicky túto situáciu ďalej nezvládal. Následne bolo v konaní vedenom pod sp. zn. 12PPOm/1/2022 nariadené neodkladné opatrenie dňa 27. 01. 2022, v zmysle ktorého maloletý G. bol dočasne zverený do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky Y. M.. Naposledy súd rozsudkom č. k. 8P/72/2022-61 zo 14. 06. 2022 schválil dohodu rodičov o zmene úpravy rodičovských práv a povinností k maloletým deťom A. a G., v zmysle ktorej bol maloletý G. zverený do výchovy a starostlivosti otca a maloletý A. bol zverený do striedavej osobnej starostlivosti rodičov A. E. a G. E., ktorá striedavá starostlivosť sa mala realizovať v dvojtyždňových intervaloch. Zároveň súd zrušil aj uznesenie tunajšieho súdu o neodkladnom opatrení, ktorým bol maloletý G. E. dočasne zverený do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky.

Toho času starostlivosť o maloletého A. zabezpečuje matka, kým maloletý G. je v starostlivosti otca a starej matky. Maloletý G., aj keď v období dvoch mesiacov (decembra 2022 a januára 2023) bol u mamy spoločne s bratom A., od mamy opäťovne odišiel, ako to urobil aj začiatkom roka 2022, keď bol následne neodkladným opatrením zverený do starostlivosti starej matky.

Medzi členmi rodiny sú dlhodobé rozvrátené vzťahy, čo veľmi negatívne vplýva aj na maloleté deti. Výchovné postupy sú diametrálne odlišné zo strany matky, starej matky, ako aj otca. Dlhodobé vedené súdne spory medzi rodičmi ohľadne úpravy výkonu rodičovských práv, rozvodového konania, konania o výživnom, konania o vyporiadaní BSM a vzájomná nevraživosť taktiež má negatívny dopad na maloleté deti.

Dieťa má právo vyjadriť svoj názor, svoje želanie a vyjadriť tak svoje aktuálne prežívanie. Dôvody, pre ktoré toho času maloletý G. odmieta svoju matku sú obdobné, aké boli aj v období, keď prvý raz od matky odišiel. Matka nepripúšťa žiadne svoje pochybenie, pre ktoré daný stav vznikol, kedy dieťa odmietať domov k nej a z rôznych možných dôvodov necítilo v osobe matky podporu, pochopenie a necítilo k nej dôveru. Pravdovravnosť maloletého G., ktorú matka spochybňuje, alebo jeho sklon ku klamstvám môže svedčiť o nevhodnom výchovnom prostredí. Matka sa ohradzuje aj voči postupom orgánu SPODaSK, ktorého cieľom nemá byť vyňatie dieťaťa z jej starostlivosti, ale poskytnúť pomoc maloletému, ochranu najlepšieho záujmu maloletého a eliminovanie negatívnych javov z prostredia, v ktorom žije, ktorých dopad na jeho prežívanie môže viesť u dieťaťa ku skratovým konaniam. Prejav vôle dieťaťa - odmietnutie ísť domov, súvisí aj s dlhodobými nezhodami v rodine, dokonca aj medzi súrodencami. Maloletý G. má dobrý vzťah s otcom a určitým spôsobom je naviazaný aj na starú matku, ktorá už dlhšiu dobu zabezpečuje o maloletého starostlivosť.

Súd má za to, že návrh matky na zverenie oboch maloletých detí do jej výlučnej starostlivosti, hlavne u maloletého G., je predčasný a nie je dôvodný. Dieťa má vytvorené podmienky pre svoju výchovu u matky, rovnako u otca, ale aj u starej matky, kde sa dieťa cíti dobre, a ktoré prostredie u starej matky je mu blízke. Záujem dieťaťa je prvoradým hľadiskom a predpokladom na rozhodnutie súdu v predmetnej veci a súd s prihliadnutím aj na výpoveď maloletého G., ktorý jednoznačne vyslovil názor, s ktorým rodičom by chcel bývať; je jednoznačne preukázané, že rodič, ktorému je toho času dieťa zverené, spĺňa všetky zákonom stanovené požiadavky, aby maloletý bol ponechaný v jeho starostlivosti. Zároveň súd poukazuje na tú skutočnosť, že v danom prípade nedošlo k podstatným zmenám pomerov, ktoré odôvodňujú zmenu v úprave výkonu rodičovských práv a povinností, o ktorej súd rozhodol, resp. schválil dohodu rodičov rozsudkom tunajšieho súdu sp. zn. 8P/72/2022-61 zo 14. 06. 2022, právoplatným dňa 06. 07. 2022, keď maloletého A. súd zveril do striedavej osobnej starostlivosti rodičov

a maloletého G. zveril do výchovy a starostlivosti otca. Nebolo preukázané, že došlo k zmenám okolností rozhodujúcich pre pôvodné rozhodnutie a okolností, pre rozhodnutie novej úpravy od pôvodného rozhodnutia, a to aj pre krátky časový odstup.

Nedošlo teda k zmenám pomerov, ktoré by odôvodňovali zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností, zmenu výchovného prostredia v záujme maloletého dieťaťa. Takouto zmenou pomerov nie je len akákoľvek zmena v hľadiskách, ktoré sú rozhodujúce pre zmeny úpravy, ale musí ísť o zmenu pomerov závažnejšieho, podstatného charakteru v tých okolnostiach, ktoré tvorili podklad pre vydanie pôvodného rozhodnutia. Teda musí ísť o zmenu, ktorá sa výraznejším spôsobom prejaví v pomeroch účastníkov podstatných okolností, ktoré odôvodňujú predmetnú zmenu. Je pravdou, že krátke obdobie - obdobie dvoch mesiacov sa maloletý G. zdržiaval u svojej mamy, ale následne od mamy odišiel a už neprejavil záujem vrátiť sa k nej, naopak, odmietal návrat k matke a prejavil vôľu zostať u otca, resp. starej matky, ktorá svojím prístupom mu je nápomocná pri príprave do školy a zabezpečuje pre dieťa stabilné prostredie, v ktorom sa dieťa cíti dobre.

Súd s poukazom na vyššie uvedené vzhľadom na zistený skutkový stav dospel k záveru, že s prihliadnutím na najlepší záujem maloletého dieťaťa, je potrebné návrh matky zamietnuť. Z predložených listinných dôkazov, ale hlavne z vyjadrenia účastníkov konania vyplýva, že vzťahy medzi rodičmi sú vysoko konfliktné. Súd má za to, že v tomto prípade tu nejde ani tak o problém medzi rodičmi a deťmi, ale o neprirodzený vzťah medzi rodičmi, ktorý sa negatívne prenáša na deti. Rodičia sú dlhodobo v intenzívnom konflikte, navzájom sa obviňujú, nie sú schopní rozpoznávať skutočný záujem detí, ani oddeliť ho od svojich záujmov. Žiaľ, maloleté deti sú ovplyvňované negatívnymi pomermi v rodine. V neposlednom rade súd apeluje na rodičov maloletých detí, aby zvážili prípadné zverenie maloletých detí do spoločnej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov s tým, že by rodičia určité okolnosti z predchádzajúceho obdobia svojím aktívnym prístupom postupne eliminovali, čím by sa mohla docieľiť opätovná možnosť stretávania sa maloletého dieťaťa - G. s matkou a maloletého A. s otcom. Zároveň je nevyhnutné, aby došlo k náprave vzťahov medzi matkou maloletých detí a ich starou matkou. Zlepšenie vzťahu medzi rodičmi by mohlo viesť k zlepšeniu vzťahu aj medzi deťmi. Je potrebné, aby obaja rodičia vyvinuli maximálne úsilie k tomu, aby sa ich vzťahy zlepšili, pretože každé dieťa potrebuje oboch rodičov. Zároveň je potrebné rešpektovať aj vôľu maloletých detí.

V súvislosti s navrhnutými dôkazmi zo strany matky, a to nariadením znaleckého dokazovania a výsluchom riaditeľky ZŠ, ktorú deti navštevujú, súd návrh matky na vykonanie znaleckého dokazovania zamietol, keďže mal za to, že nariadenie takéhoto znaleckého dokazovania by bolo nehospodárne a navyiac, nariadenie znaleckého dokazovania nie je dôvodné hlavne s prihliadnutím na vek maloletých detí a ich výpovede, z ktorých výpovedí je zrejmá vôľa maloletých detí; je zrejmé, čo je pre deti dobré, čo deti chcú a čo odmietajú a z čoho majú obavy. Súd má za to, že ani znalecké dokazovanie by neovplyvnilo vôľu detí, ich bezpečie a stabilitu prostredia, v ktorom sa deti zdržiavajú s poukazom na ich vek - skoro XX rokov, kedy deti sú schopné formulovať svoje vlastné názory a reálne posúdiť mnohé veci, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť, zodpovedajúca ich veku a úrovni.

Prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo veciach maloletých detí je najlepší záujem maloletého dieťaťa. Navyiac, znalecké dokazovanie už bolo vykonané v predchádzajúcich konaniach, kedy deti boli ešte v útlom veku a kedy bolo potrebné prostredníctvom znalca zistiť ich vôľu a ich vzťah k rodičom, prípadne k starej matke a bolo to v období, kedy deti neboli ešte schopné vyjadriť svoje vlastné názory. Deti by sa následne museli podrobiť ďalším vyšetrovaniam, absolvovať ďalšie výsluchy a opätovne by boli traumatizované. Už aj samotný výsluch na súde ich stresoval, keď v deň výsluchu deti neboli ani v škole z dôvodu, že sa nedokázali sústrediť na vyučovanie, čo vyplýva z ich samotného vyjadrenia. Momentálne sa deti javia byť pokojné a stotožnené so stavom takým, aký je.

Súd zamietol aj návrh matky na výsluch riaditeľky školy s poukazom na tú skutočnosť, že zo základnej školy, ktorú deti navštevujú, bola podaná správa riaditeľkou školy, a to komplexné hodnotenie maloletých detí s poukazom na ich prospech, správanie, ako aj spoluprácu rodičov so školou. Preto samotný výsluch riaditeľky školy by bol nadbytočný.

V súvislosti s predloženými nahrávkami matky na USB kľúči je potrebné poznamenať, že z nahrávok nie je zrejmé, v akom období boli nahrávky nahrávané, za akých okolností, a preto súd na predmetné nahrávky neprihliadol ako na prostriedok procesnej obrany, resp. prostriedok procesného útoku, resp. ako dôkazný prostriedok pre rozhodnutie vo veci samej.

II.

4. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 30. novembra 2023 č. k. 23CoP/75/2023-185 rozhodol o odvolaní matky tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

5. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav a správne vo veci rozhodol a s jeho rozhodnutím sa stotožňuje.

6. Uviedol (bod 9. odôvodnenia), že zo zápisnice o pojednávaní vyplýva, že kolízna opatrovníčka sa zúčastnila vyluču detí a deti sa dokázali k veci vyjadriť tak, aby ich vyjadrenie mohol akceptovať aj súd. Ich vyjadrenie nie je totožné s dôvodmi, ktoré boli uvedené v predmetnom návrhu matky a neodzrkadľuje ich vôľu. Podstatné pre rozhodnutie je to, že takéto rozhodnutie je v najlepšom záujme maloletých detí. Posledné rozhodnutie bolo prijaté v júli 2022 a aj podľa názoru odvolacieho súdu od jeho vydania nenastali také podstatné zmeny, ktoré by odôvodňovali zmenu tohto rozhodnutia. Zo správy kolízneho opatrovníka vyplýva, že maloleté deti si vedome sami regulujú vzťah s rodičmi a starou matkou. Aj odvolací súd súhlasí s tým, že vzhľadom na ich vek (XX rokov) je potrebné prihliadať na ich názor a ich predstavu o tom, s kým chcú žiť. V tomto prípade vzhľadom na vek dieťaťa sa súd svojím rozhodnutím môže odkloniť od názoru dieťaťa len vo vážnych a odôvodnených prípadoch, kedy vyjadrená vôľa dieťaťa je zjavne v hrubom rozpore s jeho najlepším záujmom. V danom prípade neboli preukázané dôvody odkloniť sa od názoru maloletých detí.

7. Mal za to, že nebolo preukázané, že matke sú upierané jej rodičovské práva, a to, kde deti žijú a s kým sa stretávajú, je výsledkom ich rozhodnutia, ktoré je nevyhnutné rešpektovať. Vzhľadom na vek maloletých detí a skutočnosť, že dokážu samé prezentovať svoj názor a postoj k tejto veci, je znalecké dokazovanie nepotrebné, a nemohlo by prispieť k lepšiemu rozhodnutiu vo veci. To, že vzťahy medzi rodičmi, medzi matkou a jej matkou, teda starou matkou detí, sú výrazne negatívne, je v neprospech maloletých detí, ale túto skutočnosť sa doposiaľ nepodarilo napraviť aj napriek psychologickému intervencii. Zlé vzťahy však nie je možné vyriešiť tým, že deti budú zverené matke. Jediná okolnosť, ktorá by mohla svedčiť v prospech zverenia matky by bola tá, že deti naozaj majú názor, že chcú byť zverené do osobnej starostlivosti matky, avšak táto skutočnosť v konaní nebola preukázaná. Z vyjadrenia kolízneho opatrovníka, ktorý viedol rozhovor s maloletými deťmi vyplýva, že návrh matky na začatie konania neodzrkadľuje vôľu maloletých detí. To, že sa o maloleté deti relatívne často stará aj ich stará matka, nemožno považovať za náhradnú osobnú starostlivosť. V konaní nebolo preukázané, že sa jedná o trvalú starostlivosť starej matky (je nepochybné, že deti sú aj v starostlivosti rodičov).

8. Zo správy kolízneho opatrovníka z 20. 03. 2023 vyplýva, že v čase začatia konania sa deti v zdržiavali u matky. Otec rešpektoval ich vôľu, avšak už v januári sa maloletý syn G. opäť vrátil k svojmu otcovi do jeho osobnej starostlivosti a kolízny opatrovník sa preto domnieva, že naďalej pretrvávajú konflikt lojality medzi G. a A., keď maloletý G. inklinuje skôr k otcovi a maloletý A. skôr k matke. Napriek tomu sú rodičia schopní vychovávať maloleté deti a majú aj vytvorené podmienky pre ich starostlivosť, aj keď medzi nimi pretrvávajú nevrávnosť, pomstychtivosť, prameniace aj z nevysporiadaných pretrvávajúcich negatívnych citových väzieb medzi starou matkou a matkou detí. Deti sú vzhľadom na dosiahnutý vek tak vyspelé, že sa dokážu pohybovať medzi výchovnými prostrediami podľa svojich potrieb a svojej vôle a podľa cieľov, ktoré chcú dosiahnuť.

9. Aj vyššie uvedená správa potvrdzuje, že v danom prípade nebolo v záujme maloletých detí meniť ich výchovné prostredie a najlepším riešením je rešpektovať situáciu, aká je reálna dnes, teda, že deti sú vychovávané na základe dohody rodičov buď v striedavej osobnej starostlivosti alebo vo výchovnom prostredí jedného z rodičov a tieto výchovné prostredia si deti vyberajú sami podľa svojich predstáv.

III.

10. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie matka (ďalej aj ako „dovolateľka“), ktorého

prípustnosť odôvodnila poukazom na § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

11. V súvislosti s prípustnosťou dovolania podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietla zmätočnosť, nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť rozhodnutia odvolacieho súdu pre nedostatočne zistený skutkový stav, majúci základ v neobjektívnom hodnotení dôkazov a v jeho nedostatočnom odôvodnení. Rozsudok odvolacieho súdu podľa dovolateľky neobsahuje odpovede na všetky skutkovo a právne relevantné otázky z hľadiska zverenia detí do osobnej starostlivosti matky, najlepšieho záujmu detí, nespĺňa kritériá vyžadované ustanovením § 220 ods. 2 CSP.

12. Dovolateľka poukázala na to, že uznesením okresného súdu o neodkladnom opatrení č. k. 12PPOm/1/2022-22 z 27. 01. 2022 bol mal. G. odňatý zo starostlivosti matky a zverený starej matke napriek konfliktným vzťahom medzi matkou a starou matkou, pričom krajský súd, ktorý toto uznesenie potvrdil, konštatoval, že dôvody postoja maloletého (G.) voči matke neboli objasnené, avšak vykonanie náležitého dokazovania prekračuje rámec konania o neodkladnom opatrení. V snahe o vyňatie dieťaťa zo starostlivosti starej matky preto matka súhlasila s poslednou úpravou, vykonanou rozsudkom okresného súdu zo 14. 06. 2022 (o schválení dohody rodičov o zverení mal. G. do osobnej starostlivosti otca, právoplatný dňom 18. 10. 2022 - poznámka dovolacieho súdu), v skutočnosti však mal. G. je naďalej v permanentnej starostlivosti starej matky.

13. Porušenie práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP videla v záveroch súdov nižšej inštancie ohľadom najlepšieho záujmu mal. detí - tieto závery považuje za teoretickú úvahu bez prijatia účinných opatrení:

- že vysoko konfliktné vzťahy medzi rodičmi a medzi matkou a starou matkou je potrebné odstrániť, resp. postupne eliminovať s cieľom dosiahnutia opätovného stretávania mal. A. s otcom a mal. G. s matkou;
- že vzhľadom na vek mal. detí je potrebné prihliadať na ich názor a predstavu o tom, s kým chcú žiť, a že neboli preukázané dôvody odklonu od názoru mal., že napriek zisteniu, že vzťahy medzi rodičmi, medzi matkou a starou matkou, sú výrazne negatívne, v neprospech detí, nemožno ich vyriešiť ich zverením matke pokiaľ nebolo preukázané, že do jej starostlivosti chcú byť zverené, odvolací súd nepovažoval za potrebné znalecké dokazovanie s tým, že je nevyhnutné rešpektovať rozhodnutie detí, kde budú žiť a s kým sa budú stretávať;
- že hoci správa kolízneho opatrovníka potvrdzuje, že nebolo v záujme mal. detí meniť ich výchovné prostredie a najlepším záujmom je rešpektovať dnes reálnu situáciu, keď deti sú vychovávané v prostredí na základe dohody rodičov buď v ich striedavej starostlivosti alebo vo výchovnom prostredí jedného z rodičov; vzťah matky a starej matky je zlý, ale zo správy nevyplýva, „že by tento zlý vzťah mal za následok zverenie detí matke“;
- záver odvolacieho súdu, že nebolo preukázané, že sa jedná o trvalú starostlivosť starej matky, zo skutkového stavu nevyplýva, a preto namietla aj právne posúdenie veci.

14. Znalecké skúmanie z odboru detskej psychológie a psychológie dospelých je podľa dovolateľky nevyhnutné práve vzhľadom na výrazne negatívne vzťahy medzi rodičmi, matkou a starou matkou maloletých detí.

15. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka namietla porušenie práva na rodinný život mal. detí a matky podľa čl. 8 Európskeho dohovoru, keď súdy bez ďalšieho dokazovania opreli svoje závery o potrebu sledovania záujmu maloletého dieťaťa, vyplývajúceho z jeho výsluchu, pričom dovolateľka sa po celý čas dožadovala nevyhnutnej obnovy plnohodnotného vzťahu s mal. synom G., aby nedošlo k úplnému odcudzeniu dieťaťa od matky. V danej súvislosti poukázala aj na judikatúru ESLP, podľa ktorej, ak na to nie je a nebol žiadny dôvod zo strany dieťaťa, treba postihovať takéto konanie manipulujúceho rodiča. V posudzovanom prípade bolo podľa dovolateľky znalecké dokazovanie nevyhnutné. Dovolateľka ďalej deklarovala, že ak je dieťa v starostlivosti inej osoby permanentne, 24 hodín denne u starej matky a nie u otca, ide zjavne o realizovanie náhradnej pestúnskej starostlivosti bez súdneho rozhodnutia. Dovolateľka sa cíti týmto stavom ochudobňovaná o starostlivosť o vlastné dieťa, pričom je evidentné, že sa v dôsledku danej situácie narušili aj súrodenecké vzťahy

medzi súrodencami dvojčatami.

16. Vzhľadom na mimosporový charakter konania mal súd podľa dovolateľky zisťovať skutočný stav veci, pričom znaleckým dokazovaním by sa zistil nielen záujem dieťaťa, ale aj spôsobilosť rodičov a osôb, ktoré na výchove detí participujú, či zo strany otca a/alebo starej matky ide alebo nejde o ovplyvňovanie dieťaťa voči matke. Zamietnutie znaleckého dokazovania spôsobilo podľa dovolateľky stav, že súd nedal presvedčivú odpoveď na všetky dôležité argumenty súvisiace s námietkou dovolateľky, že vzhľadom na zistené narušené vzťahy medzi rodičmi, starou matkou a hlavne odhalenie príčiny odmietania matky vlastným synom bez racionálneho základu, vyžadujú odpovede na odborné otázky znalcom, pretože absencia takeého zistenia vzbudzuje vážne pochybnosti o spoľahlivosti, objektívnosti a úplnosti posudku. Odvolací súd na tieto nie bezvýznamné argumenty týkajúce sa nevyhnutnosti znaleckého dokazovania neprihliadal a sám prijal záver, že znalecké dokazovanie nie je potrebné, čím zaťažil svoje rozhodnutie vadou nepreskúmateľnosti a zmätočnosti.

17. Súd sa podľa dovolateľky taktiež nevysporiadal s dôkazmi, pokiaľ matka sa dovoľavala u starej matky, kde sa syn nachádzal, aby ho mohla vidieť, rozprávať sa s ním, namiesto toho bola starou matkou osočovaná, bola na ňu zavolaná polícia so súhlasom otca a to len preto, že chcela vidieť svojho syna (zvukové nahrávky). Rovnako matka namietla, že stará matka realizuje náhradnú pestúnsku starostlivosť bez súdneho rozhodnutia. Aj na tieto dôkazy, na ktoré dovolateľka poukazovala, súd neprihliadal a nevyhodnotil ich. Aj táto skutočnosť zakladá vadu konania a zmätočnosť rozhodnutia.

18. Bolo povinnosťou súdov rozlíšiť medzi situáciami, v ktorých bol maloletý G. kritický voči matke pre nevhodnú manipuláciu starou matkou a situáciami, v ktorých má dieťa právo na rodičovský vzťah. Znalecké dokazovanie by dalo relevantné odpovede na všetky otázky chronológiou udalostí, ktoré by vytvorili obraz, ako došlo k postupnému negatívnemu postoju syna k matke.

19. Podľa dovolateľky, vychádzajúc zo znaleckých posudkov Mgr. Lenky Lipanovej, Klinická psychológia detí a dospelých z 5. októbra 2015 č. 55/2015 a č. 04/2018 z 24. apríla 2018, otec vôbec nie je spôsobilý vychovávať deti. V danej súvislosti poukázala dovolateľka na Nález Ústavného súdu SR z 21. novembra 2019 sp. zn. II. ÚS 168/2019.

20. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP dovolateľka vyvodila aj z toho, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku najlepšieho záujmu dieťaťa. Závery odvolacieho súdu, že súd sa svojím rozhodnutím môže odkloniť od názoru dieťaťa len vo vážnych a odôvodnených prípadoch, kedy vyjadrená vôľa dieťaťa je zjavne v hrubom rozpore s jeho najlepším záujmom, a že v danom prípade neboli preukázané dôvody odkloniť sa od názoru maloletých detí, boli podľa dovolateľky nesprávne.

21. Poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. mája 2022 sp. zn. II. ÚS 101/2022 tvrdiac, že ak o kvalite rodinných vzťahov boli doložené konkrétne dôkazy, na ktoré nebolo prihliadané, malo by byť v danom smere vykonané znalecké dokazovanie. Závery odvolacieho súdu, že znalecké dokazovanie nebolo potrebné aj napriek zisteniu, že vzťahy medzi rodičmi, matkou maloletých detí a starou matkou boli výrazne negatívne, v neprospech maloletých detí, bolo nevyhnutné podrobiť znaleckému skúmaniu z odboru detskej psychológie a psychológie dospelých. Skutočnosť, že otec nespupracuje, nezabavuje vnútroštátne orgány povinnosti prijať všetky nevyhnutné a vhodné opatrenia, aby boli udržané rodinné putá. Neprijatím dostatočných opatrení na zaistenie rodinných väzieb došlo podľa dovolateľky k porušeniu práva na rodinný život v zmysle čl. 8. Dohovoru.

22. V danej súvislosti dovolateľka poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2021 sp. zn. 1Cdo/209/2019, kde dovolací súd prijal záver, že „prianie dieťaťa nerozhoduje“. Posúdenie najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa je otázkou právnou, nie skutkovou a pre jeho posúdenie je potrebné vychádzať z práv dieťaťa zakotvených Dohovorom čl. 8 ods. 1 práva na zachovanie nielen so svojimi rodičmi ale aj na zachovanie svojej totožnosti a rodičovských väzkov v súlade so zákonom a vylúčením nezákonných zásahov. Postoj maloletého dieťaťa k rodičovi podľa dovolateľky nemôže vyplývať z aktuálnych negatívnych skúseností, keďže v danom prípade sa mal. G. s

matkou nestretáva a jeho názor je nevyhnutne ovplyvnený prostredím, v ktorom sa momentálne nachádza, preto odmietanie syna kontaktovať sa s ňou sa javí ako účelové.

23. Dovolateľka tiež poukázala na záver rozsudku NS SR z 15. júla 2021 sp. zn. 5Cdo/53/2021, že najlepší záujem dieťaťa je potrebné posudzovať na okolnosti každého prípadu individuálne pri zisťovaní spravodlivej rovnováhy medzi záujmami dieťaťa a rodičov.

24. Podľa dovolateľky nemožno súhlasiť so záverom odvolacieho súdu, že to, kde deti žijú a s kým sa stretávajú, je výsledkom ich rozhodnutia, ktoré je nevyhnutné rešpektovať, keďže ona ako matka je predsa zodpovedná za ich výchovu, vývin, kde vyrastajú, s kým sa stretávajú, ako prostredie ovplyvňuje ich konanie. Prostredie, kde maloletý syn G. dnes žije, je nezdravé, pretože stará matka pestuje negatívny vzťah vnuka voči jeho matke. Preto stavať rozhodnutie na neobjektívnom „záujme dieťaťa“ zakladá potrebu zrušenia napadnutého rozhodnutia. V konaní vznikol nedovolený stav, ktorý aj do budúcnosti nevyriešil vzťah matky so synom G., ktorý má iba XX rokov, preto do času, kým je rodič za dieťa zodpovedný, len on musí rozhodovať a viesť dieťa k tomu, čo je pre život podstatné. Je nemysliteľné, aby dieťa rozhodovalo za rodiča vo všetkých smeroch.

25. Na základe uvedených dôvodov dovolateľka navrhla zmeniť, prípadne zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu, vec vrátiť na nové konanie a rozhodnutie a priznať náhradu trov dovolacieho konania.

26. Z vyjadrenia kolízneho opatrovníka k dovolaniu vyplynulo, že rešpektuje vôľu maloletých detí, ktorú vyjadrili v konaní pred súdom a má záujem na tom, aby sa do budúcnosti zabránilo ďalším stresujúcim traumatizujúcim situáciám, ktoré môžu byť pre maloleté deti neúnosné.

27. Otec maloletých detí vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie matky odmietnuť ako neprípustné.
IV.

28. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je prípustné, avšak nie je dôvodné.

29. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolania vo veciach, v ktorých možno začať konanie aj bez návrhu (§ 77 CMP).

30. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

31. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017,

32. Vyššie naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

33. Dovolateľka v dovolaní uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP a odvolaciemu súdu vytkla nedostatočne zistený stav majúci základ v neobjektívnom hodnotení dôkazov a v nedostatočnom odôvodnení jeho rozhodnutia, ktoré považuje za arbitrárne a nepreskúmateľné.

34. K námietke dovolateľky ohľadne zisťovania skutkového stavu a hodnotenia dôkazov dovolací súd uvádza, že v zmysle § 2 ods. 1 CMP v spojení s § 442 CSP je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Z uvedeného vyplýva, že dovolací súd nie je súdom skutkovým, sám dokazovanie nevykonáva a dôkazy nevyhodnocuje. Zisťovanie skutkového stavu a hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v tomto prípade súdu prvej inštancie a pokiaľ tento nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. V judikatúre (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, 6/2000) a rozhodnutiach (napr. sp. zn. 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011 a 7Cdo/38/2012) najvyššieho súdu, ako aj vo viacerých rozhodnutiach bol vyjadrený názor, že ani prípadná neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu bez ďalšieho považovaná za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016 sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli, preto ich treba považovať za naďalej aktuálne.

35. V súvislosti s poukazom dovolateľky na znalecké posudky Mgr. Lenky Lipanovej, ktorými odôvodňuje potrebu nového znaleckého dokazovania a na závery nálezu Ústavného súdu SR z 21. novembra 2019 sp. zn. II. ÚS 168/2019 (nevykonaním dôkazu, ktorý má preukazovať skutkovú okolnosť dôležitú pre meritórne rozhodnutie dochádza k porušeniu práva na spravodlivý proces) dovolací súd zdôrazňuje, že dané znalecké posudky boli vykonané pred viac ako šiestimi rokmi, odkedy sa značne zmenili podstatné okolnosti, najmä vyspelosť maloletých detí, uvedenie dôvodov premietnutých do ich vôle a jednoznačné prejavovanie vôle, preto posúdenie potreby nariadenia nového znaleckého dokazovania bolo na úvahe súdu, ktorý daný návrh posudzoval.

36. K dovolacej námietke, že rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje odpovede na všetky skutkovo a právne relevantné otázky, týkajúce sa zverenia detí do osobnej starostlivosti matky, najlepšieho záujmu detí a potreby vykonania znaleckého dokazovania, dovolací súd uvádza, že odvolací súd sa nemusí vysporiadať so všetkými argumentami uvádzanými odvolateľom, ale len s tými, ktoré považuje za relevantné, a na ktorých záviselo rozhodnutie vo veci. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu (prvoinštančného, ale aj odvolacieho), ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces. V danom prípade považoval odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie za právne správne a dostatočne odôvodnené, súd prvej inštancie vykonal vo veci rozsiahle dokazovanie a samotná skutočnosť, že sa dovolateľka s výsledkom vykonaného dokazovania nestotožňuje, nezakladá dôvodnosť dovolania.

37. Dovolací súd zdôrazňuje, že odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie v spojení s odôvodnením potvrdzujúceho rozsudku odvolacieho súdu je potrebné hodnotiť ako jeden kompletizujúci celok, pričom aj z ustanovenia § 387 ods. 2 CSP vyplýva, že ak sa odvolací súd stotožňuje s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie, postačuje, ak takú skutočnosť konštatuje, prípadne na zdôraznenie jeho správnosti môže doplniť ďalšie dôvody.

38. V bodoch 9. a 12. rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s bodom 39. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie, je dostatočne zrozumiteľne a vyčerpávajúco odôvodnené, prečo odvolací súd zmenu v úprave starostlivosti o maloleté deti, o ktorú matka žiadala, nepovažoval za dôvodnú, a prečo je v najlepšom záujme detí výchovné prostredie nemeniť.

39. Rovnako z bodu 10. rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s bodom 42. rozhodnutia súdu prvej inštancie je dostatočne zrejmé, prečo súdy neprihliadli na matkou predložené nahrávky, prečo nemožno považovať starostlivosť starej matky o maloletého G. za náhradnú osobnú starostlivosť, a prečo súdy nepovažovali za hospodárne a potrebné vykonať ďalšie znalecké dokazovanie.

40. Súd prvej inštancie rozhodol v súlade s § 185 ods. 1 CSP, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná. Súd nemusí vykonať všetky stranami navrhnuté dôkazy, pokiaľ ich nepovažuje za potrebné, čo však musí vyargumentovať v odôvodnení rozhodnutia. Dovolací súd, oboznámia sa s obsahom spisového materiálu konštatuje, že oba súdy dostatočne zistili skutočný stav, dôkazy riadne vyhodnotili a dostatočne vyargumentovali aj nepotrebnosť matkou navrhnutého doplnenia dokazovania znaleckým posudkom. Samotná nespokojnosť, nesúhlas a polemika matky s názorom súdov nižších inštancií, ani skutočnosť, že matka chce poznať názor odborníka na vzťahy medzi rodičmi, matkou maloletých a starou matkou a ich prípadný vplyv na maloleté deti nezakladá automaticky jej nárok na nariadenie znaleckého dokazovania súdom a nezakladá dôvodnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

41. Z vyššie uvedených bodov odôvodnení rozhodnutí súdov nižšej inštancie je rovnako zrejmé, že rozhodovali aj v súlade s judikatúrou EŠLP, na ktorú poukazovala dovolateľka, keď zrozumiteľne uviedli dôvody, pre ktoré maloletý G. vyjadril vôľu zachovať starostlivosť o neho v nezmenenom stave (opakovane odišiel od matky, necítil v osobe matky podporu, pochopenie...) a jeho názor, s prihliadnutím na jeho vek a vyspelosť, považovali pre rozhodnutie veci za podstatný.

42. Dovolateľka v dovolaní uplatnila tiež dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

43. Právnym posúdením sa pritom rozumie činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

44. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, s a vzťahujú výlučne na právnu otázku, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte len „právna otázka“).

45. Prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP videla dovolateľka v tom, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky týkajúcej sa najlepšieho záujmu dieťaťa odklonil od záverov dovolacieho súdu vyjadrených v uznesení z 29. septembra 2021 sp. zn. 1Cdo/209/2019, z ktorého podľa nej vyplýva, že „pranie dieťaťa nerozhoduje“. Posúdenie najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa je otázkou právnou, nie skutkovou a pre jeho posúdenie je potrebné vychádzať z práv dieťaťa zakotvených Dohovorom čl. 8 ods. 1 práva na zachovanie nielen so svojimi rodičmi ale aj na zachovanie svojej totožnosti a rodičovských väzkov v súlade so zákonom a vylúčením nezákonných zásahov a v rozsudku z 15. júla 2021 sp. zn. 5Cdo/53/2021 obsahujúceho záver, že „... najlepší záujem dieťaťa je potrebné posudzovať na okolnosti každého prípadu individuálne pri zisťovaní spravodlivej rovnováhy medzi záujmami dieťaťa a rodičov.“ Odvolací súd podľa dovolateľky nesprávne uzavrel, že znalecké dokazovanie nie je potrebné aj napriek zisteniu, že vzťahy medzi rodičmi, matkou maloletých detí a starou matkou sú výrazne negatívne, a že neexistuje dôvod na to, aby sa súd odklonil od vôle vyjadrenej dieťaťom.

Podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv (i čl. 19 ods. 2 Ústavy SR) každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa čl. 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej ako „ZoR“), záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

46. V danej súvislosti dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že zvrchovaný záujem dieťaťa v okolnostiach konkrétneho prípadu môže prevážiť nad záujmom toho-ktorého rodiča (II. ÚS 662/2014), a preto nie je umožnené rodičovi vynútiť si také opatrenia, ktoré by ohrozovali zdravie alebo vývoj dieťaťa (napr. rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ďalej v texte aj „ESLP“ vo veciach Elsholz proti Nemecku, č. 25735/94, Ignaccolo - Zenide proti Rumunsku, č. 31679/96, Nuutinen proti Fínsku, č. 32842/96).

47. Námietku odklonu v posudzovaní otázky najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa vo vzťahu k uvedeným rozhodnutiam Najvyššieho súdu SR dovolací súd nepovažoval za dôvodnú, keďže tieto rozhodnutia nemožno vzťahovať na konkrétne okolnosti teraz prejednávaného prípadu. V uznesení sp. zn. 1Cdo/209/2019 sa jednalo o úpravu práv a povinností rodičov k dieťaťu, ktoré v čase rozhodnutia odvolacieho súdu dovŕšilo 10 rokov, obdobne v namietanom rozsudku sp. zn. 5Cdo/53/2021 išlo o úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu v útľom veku necelých 5 rokov. Riešenie otázky, aká úprava je v najlepšom záujme dieťaťa, namietanými rozhodnutiami nemožno aplikovať na daný prípad, v ktorom mal. deti v čase rozhodnutia odvolacieho súdu dovŕšili XX rokov a boli už dostatočne vyspelé na vyjadrenie vlastného autonómneho názoru k otázke, v starostlivosti ktorého rodiča chcú byť, resp. sa s ním stykať, pričom iný postoj od dieťaťa nemožno vynucovať.

48. Z obsahu námietky dovolateľky vyplynulo, že podľa nej súd pri posudzovaní najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa nezohľadnil všetky okolnosti, ktoré mal zvážiť v zmysle čl. 5 ZoR a v zmysle vyššie uvedených judikátov. Dovolací súd konštatuje, že z bodu 9. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu a z bodu 39. rozsudku prvoinštančného súdu je zrozumiteľné, aké aspekty súdy v danom smere posudzovali, ako ich vyhodnotili, a prečo je ponechanie maloletého G. v osobnej starostlivosti otca v súlade s jeho najlepším záujmom. Z uvedeného vyplýva, že súdy pri posudzovaní právnej otázky najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa vychádzali nielen z prania dostatočne vyspelého dieťaťa, ale aj z iných skutkových zistení (napr. dobrý vzťah s otcom, naviazanosť na starú matku, blízkosť a dobré podmienky v prostredí starej matky), pričom na zistený skutkový stav aplikovali správne právne normy, čl. 5 zásad ZoR a čl. 3, 5, 9, 12 Dohovoru o právach dieťaťa a tieto aj správne interpretovali. Z dôvodu, že súdy nižšej inštancie určili a posúdili záujem maloletého G. riadne, teda v súlade s vyššie uvedenou zákonnou úpravou a judikatúrou dovolacieho súdu, námietka dovolateľky neobstoí, pretože sa súdy pri rozhodovaní od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu neodklonili. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP preto nie je prípustné, čo samo osebe by bolo dôvodom na odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. f) CSP v tejto časti.

49. Z vyššie uvedeného vyplýva, že zo strany odvolacieho súdu nedošlo k nesprávnemu procesnému postupu, ktorým by bolo dovolateľke znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, ani nebol pri riešení právnej otázky zistený odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľkou uplatnené dovolacie dôvody podľa § 420 písm. f) CSP neboli dôvodné, preto dovolací súd jej dovolanie ako celok podľa ustanovenia § 448 CSP zamietol.

50. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku v súlade s § 453 ods. 1 CSP v spojení § 52 CMP).

51. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.